

обмежень. Загальна мета соціальних мереж – поширення інформації. Ця мета повністю відповідає інтересам поліції, оскільки сприяє прискоренню і розширенню традиційних можливостей інформування. Наприклад, поліція може повідомляти громадянам у режимі реального часу про правопорушення різного характеру. Також ці повідомлення можуть бути пов'язані із проханнями про допомогу як від поліції, так і від населення. Як свідчить досвід європейських країн, часто такі повідомлення у соціальних мережах, вироблені самою поліцією, дають позитивні результати.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що формування правової держави не може бути повноцінним без ефективної взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства. Нині в Україні формується нова модель взаємовідносин Національної поліції і суспільства, співробітника поліції і громадянина, заснована на партнерстві. Зусилля інститутів правової держави та громадянського суспільства повинні бути спрямовані на формування у працівників поліції високої правової культури і морально-етичних якостей. Поліцейські мають прислухатися до проблем громадян, залучати і мобілізувати населення, звітувати про свої дії і досягнуті результати. Розвиток та забезпечення концепції охорони та захисту прав і свобод людини з використанням соціальних інтернет-мереж дозволяє поліції взаємодіяти з населенням на більш локальному (місцевому) і особистісному рівнях.

1. Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе. Наилучшая практика построения партнерства между полицией и обществом. URL: <http://polis.osce.org>
2. Щеголева Н.В. Полиция и общество: система и люди // *Молодой ученый*. 2013. № 2. С. 267–269.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року (зі змінами і доп.) // *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
4. Комзюк А.В. Взаємодія з громадськими об'єднаннями як принцип діяльності Національної поліції // *Вісник Харківського нац. ун-ту внутр. справ*. 2016. Вип. 4. С. 147–155.
5. Гусев Р.Г. Зарубежный опыт разработки критериев и механизмов оценки деятельности правоохранительных органов // *Новый юридический журнал*. 2012. № 3. С. 222–227.

Калініченко Зоя Дмитрівна,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ

На сучасному етапі Україна неухильно спрямовує свої зусилля на реалізацію євроінтеграційного курсу, виконання міжнародно-правових зобов'язань, в тому числі з питань розвитку місцевої і регіональної демократії.

Подальша демократизація суспільства, децентралізація влади на засадах субсидіарності були і залишаються пріоритетами України. Важливу роль у цих процесах відіграє реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади відповідно до основних положень Європейської хартії [1], яка стала невід'ємною складовою національного законодавства у цій сфері.

Децентралізація та надання широкого кола фінансових послуг - це сучасна реформа, яку проводить уряд України. З різним ступенем успішності її намагалися втілити з моменту набуття країною незалежності. Формально децентралізація та перехід на електронне забезпечення бізнес-процесів розпочалися у 2014 р., однак і сьогодні вони ще не працюють на повну силу. Саме тому проблема децентралізації і реформування законодавчої системи надання електронних послуг є досить актуальною та широко обговорюється в наукових колах, експертами і громадськістю.

Центральним напрямом реформ стали процеси фінансової децентралізації як найбільш ефективної форми організації управління суспільними коштами, що всебічно відповідає новій системі економічних відносин, побудованій на ринкових засадах, і процесам демократизації всіх сфер життєдіяльності.

Питання політики реалізації євроінтеграційного курсу, фінансової децентралізації та надання електронних послуг досліджували у своїх працях такі вітчизняні вчені, як О.О. Бакалінська, І.О. Луніна, М.І. Коваль, С.П. Осипенко, Х.О. Патицька та ін.

Метою нашої публікації є узагальнення проблем впровадження в Україні Концепції електронного врядування, системи надання довірчих послуг через «Єдине вікно». Це позитивний досвід у динаміці фінансових та адміністративних реформ, заснований на використанні сучасних інформаційних технологій реалізації євроінтеграційного курсу України. Електронна система обміну інформацією між бізнесом та контролюючими органами потребує сучасного законодавчого забезпечення та має на меті зробити процедури державного контролю зручними й ефективними. Її повноцінна робота дозволить відмовитися від паперових дозволів і взаємодіяти зі службами лише через електронний інтерфейс.

Фінансова децентралізація покликана реалізувати програму активізації бізнесу через надання сучасного рівня довірчих фінансових послуг, певної фінансової самостійності органам місцевого самоврядування та підвищити ефективність розв'язання завдань, що були передані на місцевий рівень, покращити рівень надання фінансових послуг і максимально їх наблизити до запитів бізнесу, вдосконалити систему управління.

Законодавча реформа та децентралізація в процесі реалізації програми євроінтеграції дають змогу отримати учасникам бізнесу значні кошти, розширити повноваження на місцях. Але мають бути вирішені такі завдання:

по-перше, виявити офшорні й утаємничені рахунки олігархів в країнах офшорної та вільнобанківської юрисдикції та здійснити правові дії щодо їх повернення в Україну; вилучити активи олігархів, за допомогою яких погасити їх довготривалі заборгованості перед держбюджетом, кредиторами, не-

залежними інвесторами; прискорити судовий розгляд кримінальних корупційних проваджень, які не закінчуються за олігархічної влади;

по-друге, провести фінансовий аудит державного бюджету, скарбниці, Нацбанку, мінфіну і мінекономіки, фіскальної і митної адміністрацій, міністерства внутрішніх справ, міністерства оборони, інших ключових міністерств, а також державних монополістичних корпорацій з метою виявлення фактів казнокрадства, зловживання службовим становищем, здійснення корупційних оборудок;

по-третє, реформувати виконавчу владу, ліквідувати надлишкові, паразитуючі органи, різного типу агентства і служби; скоротити на загальноукраїнському та місцевому рівнях кількість контролюючих та дозвільних органів влади та скасувати кількість дозволів, ліцензій, інших регуляцій і обмежень підприємницької діяльності.

Концепція електронного врядування, заснована на використанні сучасних інформаційних технологій, поступово втілюється в Україні. Запущена у 2015 році система електронних закупівель ProZorro отримала нагороду World Procurement Award'16 в напрямку Public Sector. На митницях у 2016 році почала працювати система «Єдине вікно». Це ще один позитивний досвід у динаміці реформ в Україні. За визнанням міжнародних інституцій, «Єдине вікно» є важливим та інноваційним інструментом спрощення міжнародної торгівлі. У світі тільки 38 % країн повністю запровадили систему «єдиного вікна» і ще близько 20 %, серед яких і Україна, — запроваджують [2].

Електронна система обміну інформацією між бізнесом та контролюючими органами мала на меті зробити процедури державного контролю зручними й ефективними. Її повноцінна робота повинна дозволити відмовитися від паперових дозволів і взаємодіяти лише через електронний інтерфейс.

«Єдине вікно» в Україні не відчинилося повністю та бізнес часто нарікає на його роботу. Контролюючі органи продовжують вимагати подання паперових документів і затримують проведення оглядів. Цьому є низка об'єктивних причин:

1. Опір реформі з боку бюрократичної системи. «Єдине вікно» покликане мінімізувати фізичний контакт між бізнесом і чиновниками для зменшення корупції, тому контролери можуть гальмувати роботу через «Єдине вікно».

2. Застаріле правове регулювання. Нормативно-правова база інших відомств не адаптована до вимог роботи «Єдиного вікна» і базується на використанні паперових документів. Процедури контролю нечіткі, не містять часових рамок проведення та можливості здійснення вибіркового контролю.

3. Відсутність технологічної складової у контрольних служб. Більшість суміжних служб не мають комп'ютерного та програмного забезпечення.

Влада намагається удосконалити роботу «Єдиного вікна». Розроблені депутатами законопроекти №7010 та №7010-1 вносять суттєві зміни у секторальне законодавство. Вони стосуються запровадження повноцінного електронного обігу документів у сфері видачі дозволів контролюючими органами. Проте деякі ключові проблеми досі не вирішено.

По-перше, ProZorro та Держгеокадастр як приклади успішних технологічних реформ були у віданні одного відомства — Мінекономіки та Мінагрополітики відповідно. Міжвідомча ж система «Єдиного вікна» повинна змусити взаємодіяти абсолютно різні державні органи — ДФС, Держпродспоживслужбу та Держекоінспекцію. Тобто на ефективне впровадження «Єдиного вікна» впливає відсутність єдиного центру з певними управлінськими повноваженнями.

По-друге, на відміну від «Єдиного вікна», інші успішні аналогічні проекти робили сторонні розробники і передавали їх державі. «Єдине вікно» ж реалізоване Державною фіскальною службою, яка не має можливості швидко створити програмний продукт з усіма очікуваними функціями. Аби «Єдине вікно» запрацювало повноцінно, потрібно забезпечити цей технологічний продукт у повному обсязі.

По-третє, потребують удосконалення бізнес-процеси держуправління, які повинна супроводжувати інформаційна система «Єдиного вікна». Приклад ProZorro демонструє, що при впровадженні нових технологій потрібно передусім змінювати процедури у сфері державного управління. Для цього потрібно значно більше, ніж внесення змін до тих чи інших законів. Бізнес-процес, який супроводжує видачу будь-якого дозволу, — це комплекс відносин між бізнесом та чиновниками, який складається з формату документів та інформації, послідовності дій учасників процесу, методів фіксування рішень. Наприклад, зараз підприємствам доводиться дублювати інформацію, яка міститься в митних деклараціях, або навіть робити скановану копію декларації, щоб відправити її контролюючому органу. Це ілюструє, що бізнес-процес обміну інформацією між різними державними органами не налагоджений.

Досвід запровадження «Єдиного вікна» у Південній Кореї доводить: для повноцінної роботи системи зміни законодавства недостатньо. Процес адаптації до роботи «Єдиного вікна» у цій країні тривав п'ять років. Координував проект Національний комітет електронної торгівлі. До імплементації проекту уряд залучив міністрів, керівництво корейської митної служби та бізнес [3].

Щоб «Єдине вікно» почало повноцінно працювати в Україні необхідно:

1. Залучити донорську допомогу. В Україні проект реалізується на кошти ДФС та Мінфіну. Очевидно, що ці ресурси недостатні. У країнах, що розвиваються, такі проекти реалізуються завдяки міжнародній допомозі.

2. Винести проект на вищий урядовий рівень. Для цього можна створити проектний офіс на рівні Кабміну, який би безпосередньо опікувався розвитком та впровадженням «Єдиного вікна». У наглядову раду варто залучити урядовців рангу віце-прем'єра чи міністра Кабінету міністрів та голів бізнес-асоціацій.

3. Переглянути бізнес-процеси у сфері державного управління. За умови використання електронного цифрового підпису в контролюючих органах втрачає зміст процедура фіксації ухвалення рішень посадовою особою через видачу і підпис формального наказу. Для цього достатньо реєстрації в електронному реєстрі рішення, скріпленого електронним цифровим підписом уповноваженої особи.

Якщо розробникам «Єдиного вікна» вдасться залучити ресурси і кошти, заручитися підтримкою керівництва країни та спростити бюрократичні процедури, проект може реалізувати свій потенціал і стати потужним інструментом спрощення торгівлі.

Значним досягненням для країни є те, що Верховна Рада України прийняла закон «Про електронні довірчі послуги», який ще на один крок наблизить Україну до євростандартів. Прийняття цього документа, як розраховують у державі, дозволить залучити нових клієнтів до бізнесу і принести українській економіці додаткові надходження[4].

Сам Закон переповнений термінами, такими як «сертифікат відкритого ключа», «вдосконалений електронний друк» і «електронна відмітка часу». Якщо не вдаватися до юридичних формальностей, то на практиці Закон повторює основні положення Регламенту ЄС: 1999/93 / ЄС, відповідно - спрямований на вступ України в цифрову екосистему Європейського союзу. Це створює перспективи для українських громадян в подальшому отримувати публічні послуги не тільки в Україні, а й на території всього ЄС.

Обсяг отримуваних послуг залежатиме від типу електронного підпису. При самостійній реєстрації ним можна буде засвідчувати контракти і гарантувати контрагенту особистий характер підпису. При реєстрації кваліфікованого підпису / печатки в акредитованому державою центрі (в тому числі іноземному) підписані документи матимуть юридичну силу для державних органів та суду.

Закон, безсумнівно, сприяє переведенню всіх публічних послуг в режим онлайн. Тобто він сприяє зменшенню контактів населення із чиновниками, а отже, спрямований на зменшення рівня бюрократії і корупції. Публічні послуги зможуть бути отримані досить швидко, оскільки процес реєстрації на державних порталах не займатиме багато часу. З дозволу користувача державні органи зможуть отримати персональну інформацію від банку, де у особи відкритий рахунок (BankID) або навіть з SIM-карти - за допомогою смартфона (Mobile ID). Інформаційні сервіси відкриють перед користувачем доступ до послуг: від оплати товарів до онлайн-запису в державній лікарні, від сплати податків до можливості брати участь у голосуванні за допомогою Apple Watch.

Ухвалення цього закону пожвавить бізнес-процеси в компанії за рахунок стимулювання обігу електронних документів. Це зменшить витрати компанії, пов'язані з пересилкою документів. Прискорений термін доставки документів (незалежно від адреси контрагента) стимулюватиме обіг грошових коштів. Також Закон сприятиме зменшенню безпосередньої комунікації з державними органами. Обмін даними з адміністраціями та митницями сусідніх країн відбуватиметься в режимі онлайн без необхідності проходження сертифікації.

Можна буде створювати електронні договори, накладні та акти виконаних робіт, скріплювати їх електронним підписом і не боятися, що вони не будуть прийняті. Як нещодавно державні органи втратили право вимагати печатку, так втраять право вимагати і «паперові» документи. Кваліфікова-

ний електронний підпис прирівнюватиметься за юридичною силою до підпису директора, скріпленим печаткою компанії.

Однак разом із законодавчою базою необхідно стимулювати розвиток відповідної інфраструктури. Не можна з упевненістю стверджувати, що електронний підпис відразу отримає широке визнання і буде використовуватися всіма. Але хоча б на законодавчому рівні Україна вже готова зрушитися з мертвої точки й адаптуватися до європейської практики.

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. – Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейська_хартія.

2. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : наук. допов. / за ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної. Київ, 2016. 70 с.

3. Конку rentне право України: навч. посіб. / О.О. Бакалінська, О.В. Безух, О.В. Кологойда та ін. ; за ред. В. С. Щербини, І. В. Лукач. Київ: Ліра-К, 2017. 380 с.

4. Патицька Х.О. Фінансова децентралізація як основа формування самодостатніх територіальних громад // *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4412>.

Кузьміна Ірина Сергіївна,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
та адміністрування юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АНАЛІЗ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейський суд з прав людини – одна з інституцій Ради Європи, створена 21 січня 1959 року для контролю за дотриманням прав і свобод людини та громадянина, закріплених в Європейській конвенції з прав людини, ратифікованій 1953 року.

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) є постійно діючим міжнародним судовим органом, основною метою якого є захист громадян її держав-членів, виявлення порушень Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у країнах, що її підписали, та перевірка дотримання державами прав і гарантій їх забезпечення, передбачених цією конвенцією. ЄСПЛ приймає до розгляду скарги про порушення прав людини державою (державними установами) після того, як відповідні скарги пройшли всі судові інстанції в цій державі та не були ними задоволені. Він не може виступати апеляційним органом щодо національних судів; проводити нові слухання у справах; скасовувати, змінювати чи переглядати ухвали національних судів або закони, прийняті на національному рівні [2].

Рішення ЄСПЛ є обов'язковим для виконання Україною відповідно до статті 46 Конвенції [1].

Україна ратифікувала Європейську конвенцію про захист прав людини